

System kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Szczekocinach

Działając zgodnie z zapisami Rekomendacji H KNF, Bank Spółdzielczy w Szczekocinach zwany dalej „Bankiem” przekazuje do informacji opis systemu kontroli wewnętrznej funkcjonujący w Banku. Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej określa uchwalony przez Zarząd Banku i zatwierdzony przez Radę Nadzorczą „*Regulamin systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Szczekocinach*” :

Cele systemu kontroli wewnętrznej

1. System kontroli wewnętrznej funkcjonuje w sposób zapewniający osiągnięcie celów kontroli wewnętrznej, w tym: celów ogólnych oraz celów szczegółowych.
2. Cele ogólne systemu kontroli wewnętrznej, to zgodnie z przepisami ustawy – Prawo bankowe zapewnienie:
  - 1) skuteczności i efektywności działania Banku;
  - 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
  - 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku;
  - 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.
3. Cele szczegółowe systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia w ramach celów ogólnych wymienionych w ust. 2, z uwzględnieniem następujących aspektów:
  - 1) zakresu i stopnia złożoności działalności Banku,
  - 2) zakresu stosowania określonych przepisów prawa, standardów rynkowych oraz obowiązujących w banku regulacji wewnętrznych do których przestrzegania zobowiązany jest Bank,
  - 3) konieczności osiągnięcia odpowiedniego stopnia realizacji planów operacyjnych i biznesowych przyjętych w Banku,
  - 4) konieczności zachowania kompletności, prawidłowości i kompleksowości procedur księgowych;
  - 5) konieczności zachowania odpowiedniej jakości (dokładność i niezawodność) systemów: księgowego, sprawozdawczego i operacyjnego,
  - 6) zapewnienia odpowiedniej adekwatności, funkcjonalności i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
  - 7) konieczności posiadania odpowiedniej struktury organizacyjnej Banku, zachowania podziału kompetencji i zasady koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi jednostkami, komórkami, stanowiskami organizacyjnymi, a także systemu tworzenia i obiegu dokumentów i informacji,
  - 8) zakresu czynności powierzonych przez bank do wykonania podmiotom zewnętrznym oraz ich wpływ na skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w Banku.

Rola Zarządu, Rady Nadzorczej, Komitetu Audytu

1. Rada Nadzorcza i Zarząd Banku promują wysokie normy etyczne oraz znaczenie elementów systemu kontroli wewnętrznej wszystkim pracownikom Banku.
2. Wszyscy pracownicy Banku zapoznawani są z zasadami dotyczącymi systemu kontroli wewnętrznej obowiązującymi w Banku.
3. Zarząd i Rada Nadzorcza zatwierdzają Regulamin kontroli wewnętrznej oraz Politykę zgodności.

4. W ramach monitorowania efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych, Zarząd określa obszary działalności Banku, procesy, operacje, transakcje oraz inne czynności, które będą podlegały monitorowaniu stałemu oraz weryfikacji okresowej. Ciągłość lub okresowość monitorowania zależy od wyników analizy ryzyka towarzyszącego określonej działalności czy operacji oraz częstotliwości i charakteru zmian związanych z poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Zarząd

1. Do obowiązków Zarządu należy zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnianie we wszystkich jednostkach organizacyjnych, komórkach organizacyjnych i stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, a także zapewnienie niezależności odpowiednich komórek. Zarząd zapewnia środki finansowe niezbędne do skutecznego wykonywania zadań przez pracowników odpowiednich komórek, w tym Komórki ds. zgodności.

2. Zarząd podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz współpracy z komórką ds. zgodności, a także dostępu tej komórki do dokumentów źródłowych, niezbędnych do realizacji powierzonych zadań.

3. Zarząd ustala odpowiednie zasady projektowania, zatwierdzania i wdrażania mechanizmów kontrolnych we wszystkich procesach funkcjonujących w Banku, w tym określa rolę komórek odpowiedzialnych za opracowanie projektu mechanizmu kontrolnego, jego zatwierdzenie oraz wdrożenie.

4. Zarząd odpowiada za zapewnienie adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku.

5. Zarząd powinien ustanowić odpowiedni zakres i kryteria niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmującego weryfikację bieżącą i testowanie.

6. Zarząd zapewnia funkcjonowanie w Banku Matrycy funkcji kontroli oraz przypisuje odpowiednie zadania związane z zapewnianiem jej funkcjonowania.

7. Zarząd ustanawia zasady raportowania co najmniej o skuteczności kluczowych mechanizmów kontrolnych oraz o wynikach ich testowania pionowego

8. Zarząd podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz współpracy z komórką do spraw zgodności, komórką audytu wewnętrznego, a także dostępu pracownikom tych komórek do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych.

9. Zarząd określa rodzaje działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym określone środki naprawcze i dyscyplinujące. Do środków naprawczych powinno należeć w szczególności projektowanie nowych i aktualizacja dotychczasowych mechanizmów kontrolnych (np. zmiana procedury, modyfikacja poszczególnych procesów, szkolenia).

10. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Zarząd:

- 1) odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności, rozumianym jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych;
- 2) odpowiada za opracowanie polityki zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie Radzie Nadzorczej raportów w sprawie zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności;

- 3) zapewnia aby polityka i regulacje ds. zgodności zawierały podstawowe zasady zapewniania zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi przez wszystkich pracowników Banku, w tym podstawowe zasady zapewniania zgodności na pierwszym poziomie i na drugim poziomie;
  - 4) w przypadku wykrycia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności, podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia tych nieprawidłowości, w tym środki naprawcze lub dyscyplinujące.
11. Zarząd Banku, nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą o sposobie wypełnienia zadań, o których mowa w ust. 1, w tym ze szczególnym uwzględnieniem:
- 1) adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnianiu osiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej,
  - 2) skali i charakteru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym podjętych środków naprawczych i dyscyplinujących,
  - 3) zapewniania niezależności Komórce ds. zgodności,
  - 4) zapewniania odpowiednich zasobów kadrowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz koniecznych środków finansowych do systematycznego podnoszenia kwalifikacji, zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracownika Komórki ds. zgodności.

Rada Nadzorcza

1. Do obowiązków Rady Nadzorczej należy nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej.
2. W ramach nadzoru nad działalnością Banku Rada Nadzorcza monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje uzyskane od Komórki ds. zgodności, audytu wewnętrznego, Zarządu oraz Komitetu Audytu.
3. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych, Rada Nadzorcza:
  - 1) nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności;
  - 2) zatwierdza Politykę zgodności Banku;
  - 3) najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank.
4. Rada Nadzorcza powołuje zgodnie z przepisami prawa Komitet Audytu, któremu zleca bieżące monitorowanie systemu kontroli wewnętrznej, w tym monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego. Szczegółowy tryb i zakres działania Komitetu Audytu, określa Regulamin Komitetu Audytu uchwalany przez Radę Nadzorczą.
5. Szczegółowy tryb i zakres działania Komitetu Audytu, określa Regulamin Komitetu Audytu uchwalany przez Radę Nadzorczą.
6. Rada Nadzorcza zatwierdza kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej ustanowione przez Zarząd.
7. Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej pierwszego i drugiego poziomu systemu kontroli wewnętrznej, w tym oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, Komórki ds. zgodności oraz komórki audytu wewnętrznego.

Komitet Audytu

Do zadań Komitetu Audytu należy w szczególności:

- 1) monitorowanie:
  - a) procesu sprawozdawczości finansowej,
  - b) skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej,
  - c) wykonywania czynności rewizji finansowej;
- 2) kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności w przypadku, gdy na rzecz Banku świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie;
- 3) informowanie Rady Nadzorczej Banku o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej w Banku, a także jaka była rola Komitetu Audytu w procesie badania;
- 4) dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w Banku;
- 5) opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania;
- 6) opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem;
- 7) określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez Bank;
- 8) przedstawianie Radzie Nadzorczej, rekomendacji, o której mowa w art. 16 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2016 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylającego decyzję Komisji 2005/909/WE, wskazującej m.in. firmę audytorską, której proponuje powierzyć badanie ustawowe, zgodnie z politykami, o których mowa w pkt 5 i 6;
- 9) przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej w Banku,
- 10) opracowanie zasad postępowania w zakresie procesu ujawniania i wymiany danych i informacji pomiędzy KNF, firmą audytorską, kluczowym biegłym rewidentem a komórką banku odpowiedzialną za mechanizmy kontrolne w ramach systemu kontroli wewnętrznej,

Organizacja systemu kontroli wewnętrznej (trzy linie obrony)

1. Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem oraz system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach (trzy linie obrony):

- 1) pierwszy poziom (pierwsza linia obrony) – kontrole realizowane na poziomie operacyjnym, w tym stosowanie przez pracowników mechanizmów kontroli ryzyka, a także mechanizmów kontrolnych np. mechanizmy kontrolne wpisane w procedury operacyjne, kontrola przełożonego, kontrola na drugą rękę, kontrole w systemach informatycznych itp., poprzez dokonywanie, w ramach obowiązków służbowych pracowników, poziomego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych (weryfikacja lub testowanie w obrębie pierwszego poziomu).
- 2) drugi poziom (druga linia obrony) – kontrole realizowane przez specjalnie dedykowane do tego jednostki, na które składają się co najmniej:
  - działalność Stanowiska ds. zgodności,

- zarządzanie ryzykiem przez pracowników Stanowiska analiz/weryfikacji ekspozycji kredytowych oraz Stanowiska analizy ryzyk, planowania i sprawozdawczości.

Pracownicy komórek Banku na drugim poziomie w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne lub niezależnie monitorują przestrzeganie mechanizmów kontrolnych poprzez monitorowanie pionowe (weryfikacja lub testowanie pierwszego poziomu przez poziom drugi) i monitorowanie poziome (weryfikacja lub testowanie poziome na drugim poziomie).

- 3) trzeci poziom (trzecia linia obrony) – kontrole systemu kontroli wewnętrznej (audytu wewnętrznego), sprawowane na mocy zapisów Ustawy o bankach spółdzielczych oraz Umowy Spółdzielni, który jest wyłączony ze struktury Banku i jest realizowany wyłącznie przez Spółdzielnię.

2. Bank dopuszcza powierzenie na mocy obowiązujących przepisów prawa, części czynności w ramach poziomu drugiego stosownej komórce Banku Zrzeszającego, z wyłączeniem zadań w zakresie monitorowania zgodności, o ile nie jest to sprzeczne z przepisami zewnętrznymi.

3. Na wszystkich trzech liniach obrony, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, pracownicy Banku, w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne lub niezależnie monitorują przestrzeganie mechanizmów kontrolnych.

Funkcja kontroli

1. Funkcja kontroli jest jednym z najważniejszych elementów systemu kontroli wewnętrznej, ma podstawowe znaczenie dla:

- 1) zapewnienia bezpieczeństwa Banku,
- 2) zapobiegania i eliminacji nieprawidłowości i nadużyć,
- 3) uzyskiwania wymaganej jakości wykonywanych czynności w ramach procesów,
- 4) utrzymania ryzyka działalności na założonym poziomie,
- 5) uzyskania odpowiedniej efektywności i skuteczności działania Banku.

2. Zadaniem funkcji kontroli jest zapewnianie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku.

3. Funkcja kontroli obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne Banku odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji – w szczególności:

- 1) stosowanie mechanizmów kontrolnych opisanych w regulacjach wewnętrznych (politykach, instrukcjach, zasadach, procedurach) dotyczących przeprowadzania przez pracowników Banku lub systemy informatyczne operacji, transakcji lub innych czynności wykonywanych w ramach istotnych (kluczowych) procesów Banku,
- 2) niezależnym monitorowaniu przestrzegania mechanizmów kontrolnych polegającym na dokonywaniu weryfikacji bieżącej lub testowania,
- 3) sprawozdawaniu w zakresie działania funkcji kontroli wyników monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych (np. wyników kontroli lub stopnia realizacji odpowiednich planów).

4. Działanie funkcji kontroli ma charakter ciągły, jest realizowane na wszystkich etapach poszczególnych procesów, we wszystkich obszarach działania Banku.

5. Obowiązek realizacji zadań w ramach funkcji kontroli przez pracowników Banku wynika z wykonywania obowiązków służbowych danego pracownika uregulowanych w:

- 1) Regulaminie organizacyjnym Banku Spółdzielczego w Szczekocinach,
- 2) treści uregulowań wewnętrznych dotyczących realizacji procesów (polityk, instrukcji, procedur, regulaminów),
- 3) matrycy funkcji kontroli,

- 4) planie testów (planie kontroli wewnętrznej),
  - 5) zakresach zadań poszczególnych pracowników.
6. Szczegółowe zasady dokonywania czynności w ramach funkcji kontroli są zawarte w Instrukcji działania funkcji kontroli w Banku Spółdzielczym w Szczekocinach, a także w formalnie przyjętych przez Zarząd Banku regulacjach wewnętrznych dotyczących np. realizacji operacji, transakcji itp.

Podstawowe zasady działania komórki ds. zgodności

1. Komórka ds. zgodności podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu.
2. Szczegółowe obowiązki i zasady działania Komórki ds. zgodności określa „Polityka zgodności” oraz „Regulamin funkcjonowania Komórki do spraw zgodności”. Należą do nich w szczególności:
  - 1) opracowanie „Regulaminu funkcjonowania Komórki do spraw zgodności”;
  - 2) przeprowadzanie czynności komórki określonych w „Regulaminie funkcjonowania Komórki do spraw zgodności” oraz procedur i metodyk;
  - 3) dokumentowanie czynności komórki;
  - 4) identyfikowanie ryzyka braku zgodności, w szczególności przez analizę przepisów prawa, regulacji wewnętrznych Banku, standardów rynkowych oraz wyników wewnętrznych postępowań wyjaśniających przeprowadzanych przez komórkę do spraw zgodności;
  - 5) ocena ryzyka braku zgodności przez pomiar lub szacowanie tego ryzyka;
  - 6) projektowanie i wprowadzanie, bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności, mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
  - 7) monitorowanie wielkości i profilu ryzyka braku zgodności, po zastosowaniu mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
  - 8) okresowe przekazywanie raportów w zakresie ryzyka braku zgodności do Zarządu i Rady Nadzorczej,
  - 9) wykonywanie obowiązków wynikających z zakresu obowiązków i procedur wewnętrznych.

Zapewnienie niezależności komórkom kontrolnym

1. W Banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność Komórcy ds. zgodności.
2. Kierujący Komórką ds. zgodności ma zapewniony bezpośredni kontakt z Członkami Zarządu i Rady Nadzorczej oraz do dokumentów, informacji, systemów informatycznych niezbędnych do wykonywania czynności kontrolnych. Ponadto uczestniczy w posiedzeniach Zarządu Banku oraz w posiedzeniach Rady Nadzorczej w przypadku, gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, w tym zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym lub zarządzaniem ryzykiem.
3. Powoływanie Kierującego Komórką ds. zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej.
4. Odwołanie Kierującego Komórką ds. zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu kierującego przez Radę Nadzorczą.
5. W Banku funkcjonuje szczegółowy tryb kontroli wynagrodzeń Kierującego Komórką ds. zgodności, zapewniający niezależność i obiektywizm wypełniania przez nich zadań oraz umożliwiający zatrudnianie osób o odpowiednich kwalifikacjach, doświadczeniu i umiejętnościach.
6. W Banku istnieją mechanizmy chroniące Kierującego Komórką ds. zgodności przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem umowy o pracę. W przypadku zmiany na stanowisku

- kierującego Komórką ds. zgodności, Bank niezwłocznie informuje o tym fakcie KNF, wraz ze wskazaniem przyczyny zmiany.
7. Komórka ds. zgodności nie może być łączona z innymi komórkami organizacyjnymi, funkcjami i stanowiskami w Banku. Pracownicy tej komórki nie mogą wykonywać innych obowiązków niż wynikające z zadań tej komórki.
  8. Pracownik wykonujący obowiązki Kierującego Komórką ds. zgodności powinien posiadać kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności występującym w działalności Banku oraz mają dostęp do wszelkich niezbędnych informacji.
  9. Zarząd i Rada Nadzorcza są odpowiedzialni za zapewnienie środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz systematycznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji Kierującego Komórką ds. zgodności.
  10. Wysokość środków finansowych, o których mowa w ust.9 określana jest w rocznych planach ekonomiczno-finansowych.

Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej

1. Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej pierwszego i drugiego poziomu systemu kontroli wewnętrznej, w tym oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, Komórki ds. zgodności oraz komórki audytu wewnętrznego między innymi w oparciu o następujące kryteria:
  - 1) ocena realizacji zatwierdzonych celów strategicznych,
  - 2) osiągnięcie założeń finansowych na dany rok, w tym osiągnięcie minimów wskaźnikowych określonych w Umowie Systemu Ochrony,
  - 3) ocena zmaterializowana ryzyka reputacji Banku,
  - 4) wyniki kontroli/przeglądów/audytów SSOZ i audytów zewnętrznych realizowanych przez komórki wewnętrzne i zewnętrzne Banku,
  - 5) ilość błędów znaczących i krytycznych identyfikowanych w ramach niezależnego monitorowania,
  - 6) trend w ilościach skarg Klientów do KNF z uwzględnieniem trendu skarg zasadnych,
  - 7) ilość i kwota strat operacyjnych (trend),
  - 8) przekraczanie limitów ustanowionych przez Bank.
2. Źródło oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej stanowią:
  - 1) opinia Komitetu Audytu,
  - 2) informacja Zarządu,
  - 3) okresowe raporty komórki ds. zgodności i audytu wewnętrznego,
  - 4) informacje o adekwatności i skuteczności funkcji kontroli sporządzane przez Komórkę ds. zgodności na podstawie sprawozdawczości dotyczącej działania funkcji kontroli;
  - 5) istotne, z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, informacje uzyskane od podmiotów zależnych,
  - 6) ustalenia dokonane przez biegłego rewidenta,
  - 7) ustalenia wynikające z czynności nadzorczych wykonywanych przez uprawnione do tego instytucje (np. KNF, UOKIK),
  - 8) istotne z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, oceny i opinie dokonywane przez podmioty zewnętrzne, jeżeli były wydawane.
3. Rada Nadzorcza może rozpatrywać propozycje zmian w zakresie systemu kontroli wewnętrznej przedstawione przez Zarząd.